

Stellingwerf

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Stellingwerf, M.B. Vos, Van der Vlies en Poppe. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 8 (26549).

De heer **Geluk** (VVD): De motie komt mij erg vaag over, voorzitter. Wat gaat er nu gebeuren met degenen die een aanvraag hebben ingediend, maar buiten de loting vallen? Kunnen die volgend jaar dan opnieuw in aanmerking komen? Als ik de motie goed lees, betekent ze dat de minister de vrijheid heeft om een totaal nieuwe regeling te maken en dan blijven deze aanvragers buiten de boot vallen.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Wij hebben dat niet in de toelichting gezet, omdat die dan te lang zou worden. Wat wij willen, is de 8 mln. rijksgeld die nu niet is toegekend aan enig project, reserveren tot september. Dan discussiëren wij over de nieuwe subsidieregeling met nieuwe normen en daarna kan dit geld verdeeld worden. Ik ben met u van mening dat de projecten die in die drie uur zijn ingediend, maar niet zijn gehonoreerd, bij voorrang zouden moeten worden behandeld, maar dat heeft de minister feitelijk al toegezegd, dus dat zie ik niet meer als een probleem.

De heer **Geluk** (VVD): Ik blijf het uiterst vaag vinden.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Wat vindt u dan vaag? Ik geef daar graag opheldering over.

De heer **Geluk** (VVD): Het blijft vaag wat u met de 8 mln. wilt gaan doen.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Nee, dat is volstrekt helder. De minister heeft gezegd dat hij wil discussiëren over een nieuwe subsidieregeling. De normen moeten veranderd worden, aldus de minister, omdat de aanvragen nu niet allemaal gehonoreerd kunnen worden. Wij hebben naar de minister geluisterd en zeggen nu dat wij eerst de inhoudelijke discussie willen, maar wel vinden dat de 8 mln. die nu binnen de begroting beschikbaar is, voor dat doel gereserveerd moet worden. In september hakken wij verder knopen door en dan kan worden overgegaan tot toekenning van deze middelen.

□

Minister **Brinkhorst**: Mevrouw de voorzitter! De afgelopen week hebben wij inderdaad al enige keren gediscussieerd over de biologische landbouw. Over de inhoud en de noodzaak om een op biologische landbouw gericht beleid te voeren, verschilt de Kamer niet met mij van mening. Wij hebben gesproken over de noodzaak om de bestaande stimuleringsregeling voor biologische landbouw te herzien. Ik ben met de Kamer van mening dat het van belang is om tot een betere regeling te komen. In het licht daarvan heb ik de Kamer een brief gestuurd over het amendement van mevrouw Vos en de heer Stellingwerf, waarin ik tot de conclusie ben gekomen dat dit amendement niet door mij kan worden overgenomen.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Maar dat was het oude amendement. Vanmorgen is een gewijzigd amendement rondgedeeld waarmee juist aan uw bezwaren tegemoet wordt gekomen.

Minister **Brinkhorst**: Mijn brief van 29 juni was gericht op het gewijzigde amendement. Ook dit amendement gaat over een mogelijke structurele voorziening en met de 6 mln. wordt vooruitgelopen op de herziening van de regeling. Dat was en is het kernpunt en tegen die achtergrond heb ik dus ook bezwaar tegen het gewijzigde amendement.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Ik heb juist betoogd dat wij dat geld willen reserveren tot september, dus tot wij de inhoudelijke discussie hebben gevoerd. Dat argument doet geen opgeld meer.

Minister **Brinkhorst**: Het reserveren van een bestaande begroting leidt niet tot goed bestuur. De heer Stellingwerf kan daarover zijn oordeel geven. Ik heb mijn oordeel gegeven.

Ik kom over de motie te spreken. De motie is mij buitengewoon sympathiek wat de oriëntatie betreft. Wij hebben geen verschil van mening over de richting van het beleid. Ik ben het eens met de opzet. Ik denk ook dat er meer middelen moeten komen. Wij kunnen discussiëren over de vraag wat het woord "substantieel" betekent. Je kunt in de huidige financiële situatie

geen wonderen verwachten. Mijn beleid is erop gericht niet met de kaasschaaf te werken, maar prioriteiten te stellen. Tot de prioriteiten reken ik zeker de biologische landbouw. Tegen die achtergrond ben ik met de heer Stellingwerf van mening dat de motie een ondersteuning van mijn beleid is.

De heer **Ter Veer** (D66): De regering regeert, de Kamer controleert. Mijn fractie wacht vol vertrouwen af waarmee de minister in zijn begroting 2000 komt.

Minister **Brinkhorst**: Dat is een heel sympathieke samenvatting van een staatsrechtelijk beginsel.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, vanavond te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Aan de orde is het debat naar aanleiding van een algemeen overleg op 30 juni 1999 over **culturele diversiteit**.

□

De heer **Nicolai** (VVD): Mevrouw de voorzitter! Gisteren vond een algemeen overleg plaats met de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen over culturele diversiteit. De discussie daarover is nog niet afgerond. Na het reces komt zij weer terug, omdat wij dan de uitgangspuntennotitie voor het cultuurbeleid behandelen. Voor wat betreft één punt is er naar het oordeel van in ieder geval vier fracties aanleiding voor een Kameruitspraak. Deze fracties hechten eraan dit signaal in de vorm van een motie af te geven. Dit geeft ook de bewindspersoon meer duidelijkheid voor de nadere uitwerking van zijn plannen. Die uitspraak betreft de 3%-maatregel voor nieuwe doelgroepen en culturele diversiteit. Het belangrijkste bezwaar tegen deze maatregel is dat het doel goed is, maar de maatregel niet, omdat hij een negatieve impuls geeft in plaats van een positieve

Nicolai

stimulans. Zo is het gisteren ook min of meer door alle woordvoerders – op die van de PvdA na – geformuleerd. De staatssecretaris kondigt al veel maatregelen aan die een positieve stimulans kunnen zijn. Dit geldt met name voor het bedrag van 75 mln. dat kan worden uitgetrokken voor nieuwe publieksgroepen. Daaraan moet niet nog eens deze negatieve maatregel worden toegevoegd. Bovendien draagt deze maatregel te veel het gevaar in zich van bemoeierigheid en bureaucratisering als het erom gaat hoe het percentage moet worden bepaald en gecontroleerd. Daarom dien ik mede namens de heer Dittrich, mevrouw Visser-van Doorn en de heer Van Bommel de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen in zijn beleidsnotities "Ruim baan voor diversiteit" en "Cultuur als confrontatie" de contouren heeft geschetst van een 3%-regeling, waarbij instellingen op hun budget gekort kunnen worden;

spreekt als haar mening uit dat de voorgestelde 3%-regeling als negatieve impuls ongewenst is;

verzoekt de regering daarmee rekening te houden en de Kamer op korte termijn schriftelijk nadere voorstellen terzake te doen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Nicolai, Dittrich, Visser-van Doorn en Van Bommel. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 2 (26565).

Mevrouw **Visser-van Doorn** (CDA): Voorzitter! Het debat over de in de motie genoemde notities kon gisteren helaas niet worden afgerond. De staatssecretaris heeft daarin echter de opmerking gemaakt dat hij staat voor de 3%-regeling. Dat maakt het voor mijn fractie noodzakelijk onze mening door middel van

deze motie te markeren. Mijn fractie vindt meer diversiteit en ander publieksbereik van belang, maar deze 3%-maatregel is niet hét instrument om dat te bereiken. Bovendien vinden wij dat de staatssecretaris daarmee te veel van bovenaf dirigeert en voorbijgaat aan de eigen verantwoordelijkheid van de sector.

De heer **Dittrich** (D66): Mevrouw de voorzitter! De staatssecretaris heeft een regeling voorgesteld waarmee hij – blijkens zijn beleidsnotities en ook interviews – de mogelijkheid creëert dat instellingen die niet aan de politieke uitgangspunten voldoen, een korting van 3% kan worden opgelegd. Die voorstellen hebben veel aandacht gekregen in de samenleving. De staatssecretaris is in het overleg gisteren ingegaan op de 3%-regeling. Hij heeft gezegd dat hij daarvoor staat en heeft aangeboden in een brief aan de Kamer zijn argumenten nog eens op een rijtje te zetten en aan te vullen, omdat het overleg van gisteren niet is afgerond. Ik vond dat jammer, maar ik had de indruk dat dit ook kwam doordat wij als Kamerleden elkaar uitbundig interrumpeerden. Die interrupties gingen van de spreektijd van de staatssecretaris af en wel met meer dan 3%. Ik geloof dat de staatssecretaris over die 3%-korting ook nog al ontevreden was.

Collega Nicolai heeft een motie ingediend, mede namens onze fractie. Daar sta ik achter. Het gaat om een signaal aan de staatssecretaris. Als hij met nadere voorstellen en een brief aan de Kamer komt, dient hij rekening te houden met het gevoel van de meerderheid in die Kamer. Ik constateer dat zo ongeveer het gehele spectrum onder deze motie staat. Dit biedt meer duidelijkheid. Bij de uitwerking van zijn ideeën kan de staatssecretaris rekening houden met de inhoud van deze motie: het is ongewenst om zo'n negatieve impuls in de beleidsvoorstellen op te nemen.

Mevrouw **Belinfante** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! De fractie van de PvdA heeft eigenlijk geen behoefte aan deze bijeenkomst omdat het overleg niet is afgerond. Het debat werd gisteren door

tijdgebrek afgebroken, nadat de staatssecretaris al een brief over de 3%-norm had toegezegd. Hij heeft ook toegezegd dat in die brief op de gemaakte opmerkingen zal worden ingegaan. Bovendien is in de procedurevergadering afgesproken dat voor september of oktober een vervolgdebat wordt geagendeerd over de gehele uitgangspuntennotitie, waarvan de 3%-norm maar een onderdeel is. Naar ons oordeel is de nu ingediende motie overbodig, en dus niet aan de orde.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter! Het is al gezegd: gisteren is het overleg niet afgerond, mede als gevolg van de lange betogen die de woordvoerders hebben gehouden en de vele interrupties. Tegen de tijd dat de staatssecretaris aan het woord kwam, begon de tijd te dringen. Voordat hij op de helft van zijn eerste termijn was, moest het overleg worden afgebroken. Hij heeft mij nog niet kunnen overtuigen van de noodzaak van zijn beleid. Sterker nog: daartoe heeft hij nog niet voldoende gelegenheid gehad. Om het maar eens in minder goed parlementair jargon te zeggen: wij steunen deze motie niet want wij vinden dat daarmee een piketpaaltje wordt geslagen voordat de grasmat er ligt. Dat getuigt niet van goede democratische omgangsvormen.

De heer **Dittrich** (D66): Klopt het dat u zelf op 19 juni in Vrij Nederland heeft geschreven: kunstenaars en kunstproducenten hiervoor straffen door hun subsidie te onthouden of kortingen op te leggen, daar is geen allochtoon of jongere mee geholpen? Vindt u niet dat u hiermee al vóór het debat een piketpaal heeft geslagen? Vindt u niet dat u de woorden die u in Vrij Nederland schreef, hier zou moeten herhalen?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Wat mij betreft is er een groot verschil tussen het standpunt dat je hier inneemt en het standpunt dat je in allereerste instantie inneemt, nog vóór er een debat is geweest. Ik ga er namelijk van uit dat een parlementair debat de mogelijkheid biedt om overtuigd te raken van het tegendeel van die allereerste visie. Ik hoop, eerlijk gezegd, dat u dit als parlementaire norm aanvaardt. Inderdaad heb ik in eerste instantie een zeer

Halsema

stevig oordeel geveld over de nota van de staatssecretaris die overigens nog helemaal niet aan de orde is geweest. Ik behoud mij het recht voor – dat lijkt mij een goed democratisch gebruik – om van gedachten te veranderen als de staatssecretaris met goede argumenten is gekomen. Wat is nu het geval? De staatssecretaris heeft helemaal niet kunnen uitpraten in zijn eerste termijn. Welnu, dan is er naar mijn mening geen sprake van een goede democratische omgangsvorm wanneer het parlement zijn ongenoegen over het voorgenomen beleid met een motie zichtbaar maakt. Dat vind ik gewoon niet netjes.

De heer **Dittrich** (D66): Maar de staatssecretaris heeft gisteren zelf tijdens het overleg gezegd dat hij staat voor de 3%-regeling. Hij heeft uitgelegd wat de essentie van die regeling is. Daar kan toch makkelijk in dit voortgezet algemeen overleg een richting aan worden gegeven door middel van een motie?

De **voorzitter**: Voor de zoveelste keer wijs ik erop dat dit geen "voortgezet algemeen overleg" is. Daarover kunnen bij sommige Kamerleden ernstige misverstanden rijzen. Wij bespreken nu een verslag van een algemeen overleg.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter! De staatssecretaris heeft in tweede termijn mijn bezwaren niet kunnen horen, noch heb ik hem ervan kunnen overtuigen dat hij misschien iets anders had moeten doen. Wellicht was hij mij in tweede termijn tegemoetgekomen. Wij weten het niet. Ik heb er geen zin in om, op welke manier dan ook, een staatssecretaris die niet heeft kunnen uitspreken, zo de pas af te snijden. Het zou iets anders geweest zijn als wij een besluit hadden moeten nemen over maatregelen die deze zomer in werking zouden treden. Maar wat is er aan de hand? Wij gaan het hele najaar debatteren over een nota die gisteren onvoldoende aan de orde is gekomen. En ik heb het hele najaar de tijd om moties in te dienen, als ik dat wil. Wie weet welke kant het nog uitgaat.

Inhoudelijk wil ik er nog het volgende over zeggen. Het standpunt van GroenLinks is ambivalent. Wij zijn het niet eens met de korting, maar wij delen de politieke ambities

en doelstellingen die erachter schuilgaan. Ik behoud mij het recht op onderhandelingsruimte voor – totdat ik werkelijk met de staatssecretaris in debat ben getreden – over de wijze waarop de norm in de praktijk toegepast kan worden. Misschien wordt het een stimuleringsmaatregel, misschien wordt het een negatieve maatregel of misschien wordt het ingeruild voor andere maatregelen. Ik weet het niet, maar ik ga niet, voordat de staatssecretaris het woord heeft gevoerd, hem de pas afsnijden. Nogmaals, ik vind dat niet netjes.

De heer **Dittrich** (D66): Inderdaad wekt het bij mij de indruk dat u hier heel ambivalent tegenover staat: in de media iets zeggen, en als erover in de Kamer gedebatteerd wordt, wilt u daar verder niet op ingaan.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik weet niet of er iets vies is aan ambivalentie. Ik denk dat het heel goed is, ook voor de Kamer, om zo nu en dan eens te zeggen dat een voorstel voors en tegens heeft. En dat heb ik hierbij gedaan.

Ik rond af. Wij steunen de motie niet, dat mag genoegzaam duidelijk zijn geworden. Wij vinden de motie prematuur. Wij willen verder in staat worden gesteld om een debat te voeren. Verder steunen wij de motie niet omdat zij overbodig is. Daarin steunen wij namelijk wel de VVD die ooit heeft gezegd dat je zuinig met moties moet omgaan als je wilt dat ze hun waarde en kracht in het parlementaire debat behouden. En dit is een verkeerde vorm van inflatie.

□

Staatssecretaris **Van der Ploeg**: Voorzitter! Ik constateer met enige vreugde dat er in de samenleving een belangrijk en levendig debat wordt gevoerd over culturele diversiteit, sterker nog, ook over cultuurbeleid. Ook constateer ik dat de eerste termijn over culturele diversiteit levendig was. Mij rest, zoals door velen is gememoreerd, een wat onbevredigend gevoel dat ik mijn eerste termijn niet heb kunnen afmaken. Ik had recht willen doen aan de vele verschillende opvattingen en constructieve bijdragen van de verschillende Kamerleden. Er is ook geen tweede termijn gehouden.

In zekere zin kun je stellen dat op het moment waarop in de samenleving een levendig debat over culturele diversiteit wordt gevoerd, in de Tweede Kamer het debat in de kiem wordt gesmoord. Ik herhaal mijn toezegging – die ook terug te vinden is in de strekking van de motie – dat ik een brief zal sturen over een nadere beschouwing en onderbouwing van de 3%-norm. Ik zal rekening houden met wat door veel partijen is ingebracht om zeer goed naar het aanmoedigende karakter van zo'n norm te kijken. Die behoeft namelijk geen straf te zijn.

De 3%-norm gaat niet alleen over culturele diversiteit. Het is een veel bredere norm die ook gaat over cultuureducatie die zeer belangrijk is. De andere vraagstukken en de afweging daarvan komen integraal aan de orde wanneer wij de nota Cultuur als confrontatie behandelen in september. Dit geldt ook voor de nota Cultureel ondernemerschap die sowieso een nadere uitwerking geeft aan de 3%-norm. Ik zal hierbij goed naar de Kamer luisteren, want zo'n debat wordt natuurlijk niet voor niets gevoerd.

Gelet op mijn toezegging, heb ik de motie niet nodig. Je kunt zeggen dat ze een steun in de rug is, maar voor mij is ze overbodig. Ook de overwegingen zijn voorbarig. Om die redenen raad ik de motie af. Ik hoop dat wij na de vakantie zeer uitvoerig, integraal en zorgvuldig de strekking van deze motie, die in een brief aan de orde zal komen, kunnen afwegen en daar de tijd voor nemen, samen met de andere thema's die aange-reikt worden in de nota Cultuur als confrontatie.

De heer **Dittrich** (D66): Ik hoor de staatssecretaris zeggen dat hij de motie afraadt, maar in parlementaire termen zegt hij dus dat hij aanvaarding van de motie ontraadt?

Staatssecretaris **Van der Ploeg**: Je leert iets nieuws elke dag. Ik ontraad de motie.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, vanavond over de motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Voorzitter: Weisglas

Aan de orde is het debat naar aanleiding van een algemeen overleg op 30 juni 1999 over **genetisch veranderde organismen**.

De **voorzitter**: Zoals u weet, is dit wederom een debat met één termijn en spreektijden van twee minuten per Kamerlid.

□

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! Wij hebben gisteren een zeer intensieve en fundamentele discussie gehad, fundamenteel in de zin van een discussie over de fundamenten van het leven. Ik beperk mij nu tot de moties, gelet op de tijd.

Ik heb eerst een motie over de positie van de biologische landbouw. Die is in het geding onder het geweld van alle GGO-ontwikkelingen. Die biologische landbouw moet worden beschermd, ook gelet op het vertrouwen. De motie luidt als volgt.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat door de introductie van GGO's in het milieu de biologische landbouw wordt geconfronteerd met een groot aantal principiële en praktische problemen, waarvoor nog geen oplossing voorhanden is;

overwegende, dat met spoed antwoord moet worden gegeven op de vraag hoe de GGO-vrije status van de biologische landbouw op de korte en de lange termijn kan worden gegarandeerd;

verzoekt de regering zo spoedig mogelijk een programma van eisen op te stellen op grond waarvan de biologische landbouw kan worden gevrijwaard van contaminatie door in het milieu toegelaten GGO's,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Stellingwerf, M.B. Vos en Van der Vlies. Naar

mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 4 (26407).

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! De tweede motie gaat over de noodzaak van een maatschappelijk debat. Gisteren is daar wel over gesproken, maar de reacties van de regering waren nogal divers. Dat kwam met name door de hectiek van de dag en van de vergadering. Toch lijkt het mij goed op dit punt een motie in te dienen, in ieder geval om een thema te formuleren waaraan wij denken.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat de informatievoorziening en de betrokkenheid van de burgers met betrekking tot genetisch veranderd voedsel zeer te wensen overlaat;

verzoekt de regering een maatschappelijk debat te (doen) organiseren rond het thema genetisch veranderde organismen, (voedsel)veiligheid, wenselijkheid en keuzevrijheid teneinde een grotere betrokkenheid van de burger bij deze problematiek te bewerkstelligen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Stellingwerf, M.B. Vos en Van der Vlies. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 5 (26407).

De heer **Ter Veer** (D66): Voorzitter! Heeft mevrouw Van Ardenne de eerste motie ook ondertekend?

De heer **Stellingwerf** (RPF): Neen.

De heer **Ter Veer** (D66): Het was gisteren een hectisch debat, maar ik herinner mij heel goed dat het element uit die motie door de vertegenwoordiger van het CDA aan de orde is gesteld. Ik vraag mij af of onze huisregels c.q. onze chic niet met zich meebrengen dat degene die het onderwerp eminent naar voren heeft gebracht, bij zo'n motie wordt betrokken c.q. dat hij of zij in de

gelegenheid wordt gesteld om de motie als eerste in te dienen.

De heer **Stellingwerf** (RPF): Voorzitter! Ik weet niet waar die opmerking vandaan komt. Ik heb gisteren als eerste het woord mogen voeren. Ik heb gepleit voor een maatschappelijk debat. Daarom dien ik een motie in, niet meer en niet minder. Twee collega's zijn dat met mij eens. In de hectiek van deze dag ben ik niet veel verder gekomen dan die twee.

Dan de derde motie. Die gaat over de positie van de individuele lidstaat die vrij van GGO's wil blijven en dat nu op basis van de EU-regels niet mag. Dit kan hooguit worden gedoogd.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat de individuele landen binnen de EU, die hun grondgebied willen vrijwaren van (de introductie van bepaalde) GGO's daartoe op basis van de geldende EU-regels niet gerechtigd zijn;

overwegende, dat er geen fundamentele redenen zijn aan te voeren waarom de EU de individuele lidstaten de mogelijkheid tot een dergelijke principiële stellingname zou moeten kunnen ontzeggen;

verzoekt de regering er bij de Europese Commissie op aan te dringen de Europese regelgeving zodanig te wijzigen dat een individuele lidstaat zelfstandig kan besluiten in welke mate zij GGO-vrij wenst te blijven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Stellingwerf en M.B. Vos. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 6 (26407).

De heer **Ter Veer** (D66): Voorzitter! Een verhelderende vraag. Eigenlijk zijn er geen grenzen meer. Moeten wij ons dit zo voorstellen dat je, als je de grens overgaat in zo'n land, een bordje tegenkomt met de tekst: GGO-vrij land? Dat is in lijn met